

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาตามหลัก
อิทธิบาท 4 ในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี*
PUBLIC PARTICIPATION IN IMPROVING WATER SUPPLY QUALITY
BASED ON THE FOUR PRINCIPLES OF IDDHIPĀDA IN BANG LAMUNG
DISTRICT, CHONBURI PROVINCE

พิมพ์กานต์ ม่วงนิยม¹ และ เกษฎา ผาทอง²

Pimpakan Muangniyom¹ and Ketsada Phathong²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹⁻²Mahamakut Buddhist University, Thailand

Corresponding Author's Email: creampim001@gmail.com

วันที่รับบทความ : 16 กันยายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 26 กันยายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 28 กันยายน 2568

Received 16 September 2025; Revised 26 September 2025; Accepted 28 September 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาตามหลักอิทธิบาท 4 ในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาตามหลักอิทธิบาท 4 ของประชาชนในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี และ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาตามหลักอิทธิบาท 4 ในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี เป็นการศึกษาแบบผสมผสานวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยการแจกแบบสอบถาม ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้

Citation:

*พิมพ์กานต์ ม่วงนิยม และ เกษฎา ผาทอง. (2568). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาตามหลักอิทธิบาท 4 ในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาศึกษา, 3(6), 747-761.

Pimpakan Muangniyom and Ketsada Phathong. (2025). Public Participation In Improving Water Supply Quality Based On The Four Principles Of Iddhipāda In Bang Lamung District, Chonburi Province.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(6), 747-761.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

ข้อมูล จำนวน 5 ท่าน สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาตามหลักอิทธิบาท 4 ในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ด้านการตัดสินใจ ด้านการติดตามประเมินผล และ ด้านการวางแผนปฏิบัติงาน 2) ผลการเปรียบเทียบพบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาตามหลักอิทธิบาท 4 โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีเพศ และอายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาตามหลักอิทธิบาท 4 ดังนี้ (1) ด้านงานการตัดสินใจ ควรมีการประชุมรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับแผนงานเพื่อความโปร่งใสและรู้สึกมีส่วนร่วม (2) ด้านการวางแผนปฏิบัติงาน ควรเชิญตัวแทนชุมชนเข้าร่วมในการจัดทำแผนงานเพื่อความต้องการที่แท้จริงให้ข้อมูลล่วงหน้าเกี่ยวกับแผนงาน ระยะเวลา และผลกระทบ (3) ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับรู้และใช้ประโยชน์จากการปรับปรุงคุณภาพน้ำ (4) ด้านการติดตามประเมินผล ควรตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลร่วมกับภาคประชาชน มีช่องทางรับความคิดเห็นเพื่อประเมินความพึงพอใจของประชาชน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, อิทธิบาท 4, น้ำประปา

Abstract

The objectives of this research article were: 1) to study public participation in improving the quality of tap water based on the Four Paths of Accomplishment (Iddhipada 4) in Bang Lamung District, Chonburi Province. 2) to compare public participation in improving the quality of tap water based on the Four Paths of Accomplishment among people in Bang Lamung District, Chonburi Province and 3) to propose guidelines for public participation in improving the quality of tap water based on the Four Paths of Accomplishment in Bang Lamung

District, Chonburi Province. This study employed a mixed-methods approach. The quantitative research was conducted with a sample of 400 people using questionnaires, while the qualitative research involved interviews with five key informants. The statistical methods used included frequency, percentage, mean, and standard deviation, qualitative data were analyzed using contextual content analysis.

The research findings revealed that: 1) Overall, public opinion toward participation in improving tap water quality based on the Four Paths of Accomplishment was at a moderate level. The ranking of mean scores from highest to lowest was participation in receiving benefits, decision-making, monitoring and evaluation, and planning. 2) The comparison results showed that people with different levels of education, occupations, and incomes had significantly different opinions regarding public participation in improving tap water quality based on the Four Paths of Accomplishment at the 0.05 level, while people with different genders and ages showed no significant differences. 3) The recommendations for enhancing public participation in improving tap water quality based on the Four Paths of Accomplishment are as follows (1) In decision-making, public hearings should be organized to gather opinions, and information about plans should be disclosed for transparency and to create a sense of involvement. (2) In planning, community representatives should be invited to participate in preparing work plans to ensure they meet actual needs, with prior information provided on plans, timelines, and potential impacts. (3) In receiving benefits, public participation should be promoted in terms of awareness and utilization of the benefits from water quality improvement and (4) In monitoring and evaluation, a joint committee should be established with public representatives, along with mechanisms to receive feedback to assess public satisfaction.

Keywords: Participation, Four Paths of Accomplishment, Tap water

บทนำ

น้ำเป็นทรัพยากรที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์และสิ่งมีชีวิตทุกชนิดหากโลกของเราไม่มีน้ำ สิ่งมีชีวิตบนโลกก็จะไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ น้ำมีบทบาทสำคัญต่อมนุษย์ในหลาย ๆ ด้าน โดยเป็นส่วนประกอบหลักในร่างกายมนุษย์ รวมทั้งยังมีประโยชน์ในด้านอุตสาหกรรมในหลายประเภท ด้านการเกษตรกรรม ทั้งในการเพาะปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ อีกทั้งยังใช้เป็นเส้นทางในการคมนาคมขนส่ง ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ รวมไปถึงการใช้ในชีวิตประจำวัน น้ำจึงเป็นทรัพยากรที่สำคัญทั้งต่อมนุษย์และพืช ไม่เพียงแต่ในด้านการดำรงชีวิตและการเจริญเติบโต แต่ยังเกี่ยวข้องกับการทำงานของระบบต่าง ๆ ในธรรมชาติและกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ด้วย (จิระพร จิตบำรุง, 2544)

ปัจจุบันทรัพยากรแหล่งน้ำในธรรมชาติมีคุณภาพลดลง เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากรและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (นิวัตติ เรื่องพานิช, 2556) ดังนั้น การพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาจึงเป็นหนึ่งในประเด็นที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ถือเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยสร้างการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวก การมีส่วนร่วมนี้ไม่เพียงแต่จะช่วยให้เกิดการพัฒนายั่งยืน แต่ยังส่งเสริมให้ประชาชนมีความรับผิดชอบและร่วมมือกันในการดูแลรักษาทรัพยากรน้ำในชุมชน (ศรีเกตุ, เตียสุทธิกุล และ ไกรทอง, 2563) เพราะในอดีตที่ผ่านมา การจัดการน้ำประปาในหลายพื้นที่มักเผชิญกับปัญหาคุณภาพน้ำที่ไม่ดี เช่น น้ำประปาที่มีปัญหาเรื่องความสะอาด การขาดแคลนหรือไม่เพียงพอ การแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการต่าง ๆ เช่น การร่วมออกความคิดเห็น การร่วมมือในการปรับปรุงระบบน้ำประปาหรือการตรวจสอบคุณภาพน้ำ ซึ่งการดำเนินการเหล่านี้จะทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืน (พหล ศักดิ์คะหัตน์, 2553; ทนุศักดิ์ อุดเต็น, 2560) การมีส่วนร่วมในปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาเป็นการทำให้ประชาชนร่วมมือร่วมใจกันควบคุมดูแลการใช้น้ำเพื่อประโยชน์ทั้งด้านการอุปโภคบริโภคและสุขภาพของชุมชน ตั้งแต่การศึกษาประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่มีในชุมชน การหาสาเหตุของปัญหา การกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา แนวทางในการป้องกันปัญหา การตัดสินใจและดำเนินการแก้ปัญหาการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปา (ณัฐธิดา ชัยสงคราม และ ยุทธพงษ์ ลีลากิจไพศาล, 2560) ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่ายในการช่วยกัน

แก้ไข้ปัญหา หากการแก้ไข้ปัญหาและการจัดการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาสำเร็จทำให้ชุมชนสามารถใช้ทรัพยากรน้ำได้เหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ในทางพระพุทธศาสนา ได้กล่าวถึงหลักความสำเร็จ หรือการปฏิบัติธรรมตามหลักธรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในกิจการนั้น เรียกว่า อิทธิบาท 4 หรือที่เรียกว่า “ธรรมให้ถึงความสำเร็จ” เป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จได้ โดยหลักธรรมอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย 4 ประการ คือ ฉันทะ (ความพอใจในสิ่งที่ทำ), วิริยะ (ความเพียร), จิตตะ (จิตใจที่มั่นคง), และ วิมังสา (การพิจารณาและไตร่ตรองอย่างรอบคอบ) (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2544, หน้า 284) ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานต่าง ๆ ในชุมชนได้ การนำอิทธิบาท 4 มาปรับใช้ในการปรับปรุงคุณภาพน้ำในเขตอำเภอบางละมุงนั้น เริ่มต้นจากกาฝึกฝน ฉันทะ หรือความพอใจในกิจกรรมที่ทำ หากประชาชนมีความพอใจและเห็นความสำคัญของการปรับปรุงคุณภาพน้ำ พวกเขาจะมีความตั้งใจที่จะร่วมมือและมีส่วนร่วมในการทำงานอย่างจริงจัง การทำสิ่งใด ๆ โดยมีความพอใจในกิจกรรมนั้น จะทำให้การทำงานมีความสำเร็จในที่สุด หลังจากนั้น ก็คือ วิริยะ หรือความเพียรพยายาม ในการทำงานร่วมกันเพื่อปรับปรุงคุณภาพน้ำในชุมชน จำเป็นต้องมีความมุ่งมั่นและทุ่มเทอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะมื่ออุปสรรคหรือปัญหามากมายเพียงใด ความเพียรพยายามจะทำให้ประชาชนไม่ย่อท้อและสามารถก้าวข้ามอุปสรรคเหล่านั้นได้ ในการร่วมมือกันเพื่อให้เกิดการปรับปรุงที่ยั่งยืน จิตตะ หรือจิตใจที่มั่นคง เป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การทำงานประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะในสภาวะแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงหรือความท้าทายต่าง ๆ จิตใจที่มั่นคงและมุ่งมั่นต่อเป้าหมายจะช่วยให้ประชาชนไม่หลงทางและไม่ประสกับความท้อแท้ แม้ว่าผลลัพธ์ในระยะแรกอาจไม่เห็นผลทันที สุดท้ายคือ วิมังสา หรือการพิจารณาและไตร่ตรองอย่างรอบคอบ การปรับปรุงคุณภาพน้ำต้องการการศึกษาและการวิเคราะห์สถานการณ์อย่างละเอียด เพื่อหาทางแก้ไข้ที่เหมาะสม การไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วนจะช่วยให้เห็นปัญหาได้ชัดเจนและมีแนวทางในการแก้ไข้ที่มีประสิทธิภาพ การปรับปรุงคุณภาพน้ำไม่สามารถทำได้โดยการกระทำที่รีบเร่งหรือขาดการพิจารณา ควรทำการศึกษาและวางแผนก่อนที่จะดำเนินการ หากประชาชนในเขตอำเภอบางละมุงได้นำหลักธรรมทั้ง 4 ข้อนี้มาใช้ในการร่วมมือและมีส่วนร่วมในการปรับปรุงคุณภาพน้ำ พวกเขาจะสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้เป็นอย่างดี การ

ทำงานในลักษณะนี้จะไม่เพียงแต่สร้างประโยชน์ในด้านการปรับปรุงคุณภาพน้ำ แต่ยังส่งเสริมความร่วมมือและการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งในระยะยาวได้อีกด้วย

จากเหตุผลดังกล่าวที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาตามหลักอิทธิบาท 4 ในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี เพื่อนำหลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่เป็นหนทางสู่ความสำเร็จ มี 4 ประการ คือ 1) ฉันทะ 2) วิริยะ 3) จิตตะ 4) วิมังสา ในการเพิ่มประสิทธิภาพในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปา ในเขตอำเภอบางละมุง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาตามหลักอิทธิบาท 4 ในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาตามหลักอิทธิบาท 4 ของประชาชนในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาตามหลักอิทธิบาท 4 ในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาตามหลักอิทธิบาท 4 ในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี” เป็นการวิจัยเชิงผสม (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการแจกแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร ได้แก่ ประชาชนในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี จำนวน 331,177 คน (จากสถิติที่ว่าอำเภอบางละมุง)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี จำนวน 400 คน **ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ** ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัย จำนวน 5 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ จำนวน 5 ข้อ ลักษณะของคำถามเป็นแบบสำรวจรายชื่อ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาตามหลักอิทธิบาท 4 ในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน จำนวน 20 ข้อ ดังนี้

คำถาม	จำนวนข้อ
1. ด้านการตัดสินใจ	5 ข้อ
2. ด้านการวางแผนปฏิบัติงาน	5 ข้อ
3. ด้านการร่วมรับผลประโยชน์	5 ข้อ
4. ด้านการติดตามประเมินผล	5 ข้อ
รวม	20 ข้อ

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นคำถามปลายปิด จำนวน 20 ข้อ แบ่งออกเป็น 5 ระดับตามแบบของ ลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยกำหนดค่า ดังนี้

5 หมายถึง	ระดับการมีส่วนร่วม มากที่สุด
4 หมายถึง	มีระดับการมีส่วนร่วม มาก
3 หมายถึง	ระดับการมีส่วนร่วม ปานกลาง
2 หมายถึง	ระดับการมีส่วนร่วม น้อย
1 หมายถึง	มีระดับการมีส่วนร่วม น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามลักษณะปลายเปิด (Open-ended) ซึ่งเป็นคำถามที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้ข้อเสนอแนะความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาตามหลักอิทธิบาท 4 ในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

การวิจัยเชิงคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นามสกุล อายุ วุฒิทางการศึกษา และ ตำแหน่ง

ตอนที่ 2 สัมภาษณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาตามหลักอิทธิบาท 4

การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1) ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจาก ประชาชนใน อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 ฉบับ

2) ส่งแบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด ให้กลุ่มตัวอย่างตอบ ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามโดยใช้ Google form

3) เมื่อได้คำตอบแบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว จำนวน 400 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 จึงตรวจสอบความสมบูรณ์และจัดลำดับข้อมูล

4) นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ และประมวลต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1) ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้ง 5 ฉบับ

2) ติดต่อประสานงาน เพื่อบันทึกวันเวลาและสถานที่ที่จะสัมภาษณ์

3) วันสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ขออนุญาตบันทึกเสียง และถ่ายภาพ และผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์โดยการบันทึกเทปและถ่ายภาพประกอบการสัมภาษณ์

เพื่อให้การวิจัยในครั้งนี้ดำเนินไปตามขั้นตอนและวิธีการ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการ ประกอบด้วยสามขั้นตอน คือ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาตามหลักอิทธิบาท 4 ในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาตามหลักอิทธิบาท 4 ในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี และ 3) ศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาตามหลักอิทธิบาท 4 ในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาตามหลักอิทธิบาท 4 ในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 โดยผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์เอกสาร หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปา ในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัด ชลบุรี และหลักอิทธิบาท 4
2. ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาตามหลักอิทธิบาท 4 ในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ใน 4 ประเด็น ได้แก่ 1) ด้านการตัดสินใจ ตามหลักอิทธิบาท 4 2) ด้านการวางแผนปฏิบัติงาน ตามหลักอิทธิบาท 4 3) ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ตามหลักอิทธิบาท 4 และ 4) ด้านการติดตามผลและประเมินผล ตามหลักอิทธิบาท

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาตามหลักอิทธิบาท 4 ในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ตามวัตถุประสงค์ข้อ 2 โดยผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. นำผลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล มาประมวลผล ในการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าสถิติพื้นฐานคือ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาตามหลักอิทธิบาท 4 ในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. นำปัจจัยส่วนบุคคลและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาตามหลักอิทธิบาท 4 มาทำการเปรียบเทียบ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อ 2

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาข้อเสนอแนะ และการสัมภาษณ์ โดยการรวบรวมข้อเสนอแนะจากคำถามปลายเปิด และจากการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาตามหลักอิทธิบาท 4 มาสรุปเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อ 3

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยนี้ได้ดำเนินการโดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ทางสังคมศาสตร์ มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามโดยหาค่าสถิติพื้นฐานคือ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาตามหลักอิทธิบาท 4 ในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ
3. ทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาตามหลักอิทธิบาท 4 ในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี กับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างด้าน เพศ โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) ส่วน อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ใช้การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ LSD (Least Significant Difference)
4. วิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาตามหลักอิทธิบาท 4 ในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย
5. การวิเคราะห์ข้อมูล ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ทั้งหมด ได้แก่ การจัดกรอบแนวคิด (Conceptualize) การแสดงความคิดเห็น (Commentate) จัดหมวดหมู่ (Category) การจำแนกกลุ่ม (Classify) สารสำคัญ (Content) และประเด็น (Concept) จะกระทำไปพร้อม ๆ กัน ตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัย โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลทั้งที่ได้จากการบันทึกข้อมูล การถอดเทปสัมภาษณ์ รวมไปถึงภาพถ่ายในแต่ละครั้ง จัดหมวดหมู่ตามแต่ละตัวแปร ว่าครบถ้วนเพียงพอ และเหมาะสมแก่การนำไปวิเคราะห์สรุปผลว่าสมบูรณ์หรือไม่

ผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาตามหลักอิทธิบาท 4 ในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี” ผู้วิจัยพบประเด็นของผลการวิจัยที่สามารถนำมาเสนอเพื่อทำการสรุปผลการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาตามหลักอิทธิบาท 4 ในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของ

ประชาชนในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาตามหลักอิทธิบาท 4 ในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.43$, S.D.=0.91) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{X}=3.51$, S.D.=0.91) รองลงมาคือ ด้านการตัดสินใจ ($\bar{X}=3.45$, S.D.=0.96) และด้านการติดตามประเมินผล ($\bar{X}=3.42$, S.D.=1.00) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการวางแผนปฏิบัติงาน ($\bar{X}=3.36$, S.D.=0.98) ตามลำดับ

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาตามหลักอิทธิบาท 4 ในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี พบว่าประชาชนที่การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาตามหลักอิทธิบาท 4 ในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีเพศ และอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาตามหลักอิทธิบาท 4 ในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ได้แก่

1) ด้านการตัดสินใจ ควรมีการจัดเวทีประชาคมหรือการประชุมรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในพื้นที่ก่อนมีการตัดสินใจดำเนินโครงการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปา เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและประชาชนรู้สึกมีส่วนร่วม

2) ด้านการวางแผนปฏิบัติงาน ควรมีการเชิญตัวแทนชุมชนเข้าร่วมในการจัดทำแผนงานโครงการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปา เพื่อให้ทราบความต้องการที่แท้จริงของพื้นที่ และแจ้งข้อมูลล่วงหน้าเกี่ยวกับแผนงาน ระยะเวลาดำเนินการ และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากโครงการแก่ประชาชน

3) ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับรู้และใช้ประโยชน์จากการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปา เช่น จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์และให้ความรู้เรื่องคุณภาพน้ำและการใช้น้ำ ควรมีมาตรการสนับสนุนชุมชนให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำประปา

4) ด้านการติดตามประเมินผล ควรจัดตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลร่วมกับภาคประชาชนเพื่อให้การดำเนินโครงการเป็นไปตามแผน และเกิดความโปร่งใส และจัดให้มี

แบบสอบถามหรือช่องทางรับความคิดเห็นหลังจากโครงการแล้วเสร็จ เพื่อประเมินความพึงพอใจของประชาชน

อภิปรายผล

ผลการวิจัยที่ควรนำมาอภิปรายผลในครั้งนี้มีหลายประเด็นด้วยกัน ผู้วิจัยขอเสนอตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาตามหลักอิทธิบาท 4 ในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง อภิปรายได้ว่าประชาชนเชื่อว่าการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปามีความโปร่งใสและยุติธรรม เคยได้รับการแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เชื่อว่าจะมีการใช้ข้อมูลจากประชาชนในการวางแผนการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาเห็นด้วยกับแผนการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาที่กำลังดำเนินการ ได้รับประโยชน์จากการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปา รู้สึกว่าโครงการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปามีผลกระทบในทางบวกต่อคุณภาพชีวิต ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปา รู้สึกว่าองค์กรที่รับผิดชอบมีการปรับปรุงโครงการตามผลการประเมินที่ได้จากประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพย์รดา ต้นเจริญ (2566) ที่พบว่า การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 อยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาตามหลักอิทธิบาท 4 ในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยจำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ต่างกัน พบว่า ประชาชนที่การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาตามหลักอิทธิบาท 4 ในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีเพศ และอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาไม่แตกต่างกัน

3. จากข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาตามหลักอิทธิบาท 4 ในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ประชาชนมีความคาดหวังที่จะมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในทุกกระบวนการของโครงการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาทั้งในด้านการตัดสินใจ วางแผน การได้รับผลประโยชน์ และการติดตามประเมินผล โดยเฉพาะ

การเปิดเวทีที่ประชาคมเพื่อรับฟังความคิดเห็นก่อนตัดสินใจ การเชิญชวนตัวแทนชุมชนเข้าร่วมจัดทำแผนงาน การประชาสัมพันธ์และให้ความรู้เกี่ยวกับคุณภาพน้ำ รวมถึงการมีคณะกรรมการติดตามที่มีภาคประชาชนร่วมด้วย ข้อเสนอแนะเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการของประชาชนที่ไม่ได้มุ่งหวังเพียงผลลัพธ์ของโครงการเท่านั้น แต่ต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการทั้งหมดอย่างต่อเนื่อง โปร่งใส และตรวจสอบได้ ซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบควรยึดหลักอิทธิบาท 4 ในการดำเนินงาน ได้แก่ การมีความตั้งใจจริงในการทำเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม (ฉันทะ) การพากเพียรในการประสานความร่วมมือกับชุมชน (วิริยะ) ความใส่ใจในรายละเอียดและความต้องการของประชาชน (จิตตะ) และการพิจารณาทบทวนงานอย่างรอบคอบจากความคิดเห็นของประชาชน (วิมังสา) เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และสร้างความยั่งยืนในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทิพย์รดา ต้นเจริญ (2566) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะด้านการตัดสินใจ ที่ประชาชนให้ความสำคัญสูงสุด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สัญญา วาสูที (2566) ที่ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยงานวิจัยดังกล่าวพบว่า การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 สามารถส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ในระดับมาก โดยเฉพาะ ด้านการตัดสินใจและการติดตามประเมินผล ซึ่งประชาชนควรมีบทบาทในการเสนอปัญหาในชุมชน รวมถึงการร่วมตัดสินใจในโครงการหรือแผนงานต่าง ๆ ที่เทศบาลดำเนินการ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยและการอภิปรายผลแล้วสามารถสรุปผล ดังนี้ **ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย** จากผลการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาตามหลักอิทธิบาท 4 ในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี นั้นผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติการ คือ 1) ควรมีการเปิดโอกาสในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาให้มากขึ้น 2) ควรให้ประชาชนได้เข้าร่วมประชุมมีส่วนในการเสนอแผนปฏิบัติงานและนำข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนไปใช้ในการปฏิบัติงาน 3) ควรมีการพัฒนาในด้านการ

สื่อสารข้อมูลผลประโยชน์และการสร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงผลประโยชน์ 4) ประชาชนควรได้รับข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานอย่างครบถ้วนและมีโอกาสได้เสนอแนะความคิดเห็น

หลังจากมีการปรับปรุงคุณภาพแล้ว **ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย** จากการการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาตามหลักอิทธิบาท 4 ในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้ทำการศึกษาวิจัย ดังนี้ 1) ควรศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปา เพื่อให้ทราบถึงอุปสรรคหรือแรงจูงใจที่มีผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วม” 2) ควรศึกษาเรื่อง “การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักอิทธิบาท 4 ในพื้นที่อื่น ๆ ทั้งในจังหวัดชลบุรีและจังหวัดอื่น เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี และนำมาปรับใช้ในพื้นที่อำเภอบางละมุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น” 3) ควรศึกษาเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนกับคุณภาพน้ำประปาที่ได้รับ เพื่อหาความเชื่อมโยงที่สามารถนำไปสู่การกำหนดนโยบายหรือมาตรการที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ” 4) ควรศึกษาเรื่อง “แนวทางการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพในการกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน”

เอกสารอ้างอิง

- นิวัติ เรืองพานิช. (2556). การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2544). พุทธธรรม (ฉบับเดิม). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ชมรม มก. อาวุโส.
- ทิพย์รดา ตันเจริญ. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. ใน สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระบุญเพ็ง จนทโชโต (ผิวผ่อง). (2566). ประสิทธิภาพการบริการสาธารณะตามหลักอิทธิบาท 4 ของเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอนोनศิลา จังหวัดขอนแก่น. ใน สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. สาขาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

- สัญญา วาสูที. (2566). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น ตามแนวพุทธศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ทนุศักดิ์ อุดเต็น (2560). โครงการการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อปรับปรุงคุณภาพน้ำในระบบประปาภูเขาของชุมชนลัวะบ้านนาเกิ้น หมู่ 5 ตำบลบ่อเกลือเหนือ อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน. ใน รายงานวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- จางนันท ศรีเกตุ และ คณะ. (2563). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้าน ตำบลคลองน้ำใส อำเภอรัฐประเทศ จังหวัดสระแก้ว. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 10(1), 93-108.
- ณัฐธิดา ชัยสงคราม และ ยุทธพงษ์ สีสากิจไพศาล. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองสามพราณ. วารสารร่มพฤษ์: มหาวิทยาลัยเกริก, 35(2), 81-98.
- พหล ศักดิ์คะทัศน์. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ. วารสารวนศาสตร์ 29(1), 55-63.
- จีระพร จิตบำรุง. (2544). ความสำคัญของน้ำ. โรงเรียนกะเปอร์วิทยา. เรียกใช้เมื่อ 12 พฤศจิกายน 2567. จาก <https://www.nectec.or.th/schoolnet/library/create-web/10000/science/10000-82.html>
- ที่ว่ากล่าวอำเภอบางละมุง. (ม.ป.ป.). (2568). ข้อมูลอำเภอบางละมุง. เรียกใช้เมื่อ 17 มกราคม 2568. จาก https://www.banglamungdistrict.go.th/?page=information&sub_page=tourism